

Prikaz knjige

Dr Fred Newman i dr Phyllis Goldberg: Vodič za stalni lični rast i razvoj – Let's Develop!

Postoje granice, a razvoj se dešava negde izvan tih granica.

Lois Holzman

Kao što sam naziv knjige govori, Newman nas vodi putem ličnog rasta i razvoja. Tim putem možemo krenuti po svojoj volji i ukusu, izabравši kako i koliko želimo da učestvujemo u tom putovanju. Možemo biti od onih koji žele da se informišu i čuju nešto novo, a da pritom uzmu ono što im u datom trenutku odgovara, ili od onih koji je vide kao mogućnost da ostvare stalni rast kao ljudsko biće i na taj način promene svoj život. Ovako ili onako, možemo biti neko ko joj se stalno vraća.

Knjiga zaista predstavlja vodič u razvoju, ali ne samo u smislu uopšteno fomulisane poruke da je čovek biće sa neograničenim kapacitetom za rast, već nudi odgovor na pitanje kako. Ipak, ne u formi gotovog recepta, jer recepti i rešenja postoje ukoliko postoji problem. Iako je u našoj kulturi problemski pristup vremenom postao epistemološka osnova, pokretač i inicijator svakog promišljanja o stvarima, autor smatra da u socijalnim odnosima, emocionalnom životu i svim vrstama delatnosti koje zahtevaju ljudsku interakciju, paradigma *problem-rešenje* nije nešto što je razvojno. Ono što je razvojno jeste skretanje pažnje sa odgovora na pitanje *kako*, na sam proces dolaženja do odgovora na pitanje *kako*. Na taj način, autor nudi čitaocima potpuno novi pristup razmatranju svih bitnih pitanja koja se tiču čoveka i njegovog života u vidu revolucionarne metodologije prema kojoj sam proces razvoja dobija ključno mesto. Suštinu te metodologije, dakle, čini *dijalektika produkta* (onoga što želimo da postignemo), s jedne strane i *procesa* kroz koji se aktivnost delovanja (načina dolaženja do onoga što želimo da postignemo) odvija, s druge strane. Ova usmerenost na proces nas odvaja od

sadržaja sa kojim ne možemo mnogo da uradimo. U tom smislu, poruka ove knjige je da zaboravimo traženje uzroka i objašnjenja i da umesto toga postanemo aktivni kreatori svojih života.

Za autora, čovek ne samo da je aktivno biće, već je i socijalno biće u pravom smislu te reči. Razvoj se dešava putem aktivnog delovanja tj. kroz aktivnost sa drugima. Na ovakvim osnovama, Newman je razvio razvojno-klinički pristup poznat pod nazivom socijalna terapija. Tako je u ovu knjigu utkano više od četrdeset godina terapijskog iskustva razvijanog u akademskoj zajednici i van nje: u komuni, školama, na ulicama, komšiluku, teatru i u terapijskoj grupi. Zasnovana na terapijskoj praksi, knjiga obuhvata zanimljive i primamljive naslove, delove koji su nam svima bliski i poznati iz života, teme u kojima je lako prepoznati se. Neke od njih su: davanje i uzimanje, ponašanje, self, partnerski odnosi, porodične vrednosti, odnosi sa decom, seks i prijateljstvo, stid, krivica, zavisnost, bol, odluke, anksioznost, panika, briga, stres... Prijemčiva i u prvi mah poznata, može lako da zavara čitaoca koji od nje očekuje rešenje na kraju poglavlja. Ono što ona nudi umesto toga je radikalno nov pristup životu i svetlu, a to je kreiranje svog života sa drugima. Upućujući ljudima poziv da žive razvojno, može se reći da i sama predstavlja poziv na razvoj, a to čini tako što nas uči da kako da se zapitamo i postavimo razvojno pitanje u svakoj situaciji. Tako je izvesnije i izglednije (umesto traganja za rešenjem) da ćemo početi da pronalazimo i dajemo odgovore koji će nas voditi kontinuiranom ličnom rastu i razvoju.

Ova knjiga je originalna još u jednom aspektu, a to je u pristupu ljudima tj. načinu na koji se autor odnosi prema njima. Može se reći, da na taj način on unosi novinu u naučnu literaturu. Newman pristupa čitaocu, kao što pristupa svojim klijentima – kao ravnopravni sagovornik i sa dubokom odgovornošću prema ljudima i zajednici. Učesnik ili klijent u procesu nije biće koje treba oblikovati po nekom zadatom uzoru ili standardu, već ga treba podržati u aktivnom stvaranju sebe. Na taj način, on izražava duboko poverenje u ljude, njihov razvoj i njihove mogućnosti. Ovaj razvojni pristup ljudskom biću provlači se kroz celu knjigu, koja onda otvara mogućnosti u čoveku kao biću za koje nije ni znao da poseduje. Kao takva, namenjena je svima. Autor nema u vidu akademsku čitačku publiku, niti široke mase, pa u tom smislu knjiga nije ni ekspertska, ni populistička, već je jednostavno okrenuta ljudima.

Vodič za razvoj, ne samo da se čita lako, već se čita potpuno slobodno. Čitalac je taj koji bira kako će mu pristupiti. Može se čitati od sredine, od početka do kraja, od kraja ka početku, dakle u svim smerovima i u količini koja prija. Ipak, odabравši da pročitate jedno poglavlje, nismo pročitali specifičan ili izdvojen deo. To znači da se celina ne gubi iz vida ni jednom trenutku, već su sve teme i ideje deo nečeg većeg i kompaktnog. Newman vas na taj način vodi kroz

svoju misao, upravo onako kao što je realizuje i živi u praksi, sa ljudima. Sve ideje su deo koherentnog sistema. A na ljude i na njihov život se gleda kao na celinu. Svako je prisutan na ovom svetu kao društveno biće i kao istorijsko biće. Izdvajati delove ili „partikularnosti“ – kako sam kaže, kao što su osobine ili pripadnost nekoj grupi ili pojedinačni problemi, narušava razvojni proces i gubi iz vida celinu. Ta celovitost ili ukupnost, za razliku od partikularnog, čoveka ne odvaja od ljudi, već omogućava da do izražaja dođe proces traganja za onim što ljudsku jedinku spaja sa svetom.

Okrenuta čoveku, knjiga govori o susretanju. Bilo bi nepotrebno, pretenciozno a i kranje protivno metodologiji i pristupu socijalnoj terapiji, govoriti o njenom kvalitetu. Ipak, može se govoriti o kvalitetu susretanja, i to u smislu da li smo se čitajući je susreli sa sobom, sa drugima, autorom, njegovim saradnicima, teorijskim pristupom, filozofijom, terapijom, metodologijom razvoja i još mnogo čime od svega što je autor ponudio. Ukoliko smo čitajući ostvarili neki od ovih susreta, pomerili smo se, bar malo, ne napred, već u bilo kom smeru ili smislu, dozvolili smo sebi da, za trenutak ili duže, budemo nešto drugo u odnosu na ono što smo bili do tada.

Ovde se radi o učenju života. Gledano sa andragoškog aspekta ona zaista mnogo nudi. Data nam je metodologija učenja koja može da se primeni na svaku situaciju, od ovako značajnih i dubokih pitanja do najkonkretnijih tema i sadržaja. Autor nam daje jasno polazište u radu sa grupama bazirano i građeno na višedecenijskom iskustvu. Jasno dovodi u pitanje pretpostavku da ćemo samo znanjem o tome šta je pogrešno u svetu i u postojećoj kulturi, poboljšati stvari. Kao što je polazna premisa autora da se razvoj dešava u procesu, tako nas i knjiga uvlači u proces čitanja. Drugim rečima, socijalno terapijski pristup insistira na tome da je, kao što sam autor u knjizi opisuje: „pomaganje ljudima da promene svoju životnu aktivnost, upravo ono što menja i način na koji oni razmišljaju o njoj“. Kao što nije ni sam terapijski proces, tako ni obrazovni proces ne treba da bude odvojen od života u kome ljudi žive. To sugeriše da ni teorija razvoja ne treba da bude odvojena na taj način od onoga što je ljudski život. Knjiga nas uči tome u gotovo bukvalnom smislu. Ona je poziv na zajedničku životnu aktivnost neprekidnog stvaranja od strane svih koji žele da se uključe i učestvuju i na način na koji to žele. Obrazovanje i učenje postavljeno na ovakvim osnovama može da ponudi novu perspektivu u pravcu razvoja čoveka i ljudske zajednice. Na indirektan način ukazano je da ne vodi svako obrazovanje razvoju, kao što ni svako učenje nije samo po sebi razvojno. Da bi to bilo, najopštije rečeno, ono treba da podrazumeva mobilisanje kreativnih snaga u čoveku da menja sebe i svoje okruženje, onih snaga koje svako od nas poseduje, a koje može da ispolji kroz razmenu, saradnju i nadopunjavanje sa drugima.

Knjiga „*Let's Develop!*“ nas uči da gradimo životno okruženje u kome možemo da dajemo drugima, a to je upravo ono što nam omogućava da rastemo. Iako nije putokaz, ona se može shvatiti kao mapa koju svako može da otvori i proba da nađe put od onoga gde je sada u ovom trenutku, do onoga gde želi da bude u sledećem.

Tamara Nikolić Maksić i Bojan Ljujić